

Suriye, 20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan Ankara Anlaşması'nın Türkmenlerin haklarıyla ilgili hükümlerini ihlal ediyor.

Suriye'de Değişimin Gündeme Taşdığı Toplum: Suriye Türkmenleri

The Community Brought up to Agenda upon the Transition in Syria:
The Turkmens of Syria

Ali ÖZTÜRKMEN

Suriye Türkmen Hareketi Sözcüsü

Oytun ORHAN

ORSAM Ortadoğu Uzmanı

Abstract

The civil commotions, which started to take place in Syria on March 2011, have begun to reveal the new social dynamics covered up for many years. One of the communities, about which the World and even Turkey do not know much, and which has recently come to forefront upon the transition process in Syria, is the Turkmens of Syria. Although it is not an official data, there are approximately 1,5 million Turkish-speaking Turkmen and approximately 2 million Turkmen, who forgot their language, in Syria. The objective of this article is to put forward a comprehensive study related to the Turkmen entity in Syria, which is not known much. Many datum in the study are based on the field research and observations. The article tries to put forth the list of all the Turkmen villages, located in Syria. In addition to this, the first settlements of the Turkmen tribes in the Syrian territories of today, and the phases they have gone through since then have been handled in this study. And lastly, in the conclusion part, the civil commotion taking place in Syria has been assessed in terms of the Turkmens of Syria.

Türkmenler Suriye’de çok geniş bir coğrafyaya dağılmış durumdadır. Bu nüfusa rağmen Türkmenlerin bugün Suriye siyasetinde yer almamalarının nedeni yıllardan beri baskı altında yaşamış olmalarıdır. İç bölgelerde ve kırsal kesimlerde yaşayanlar, Türkmen’in ne anlama geldiğini bilmemektedir.

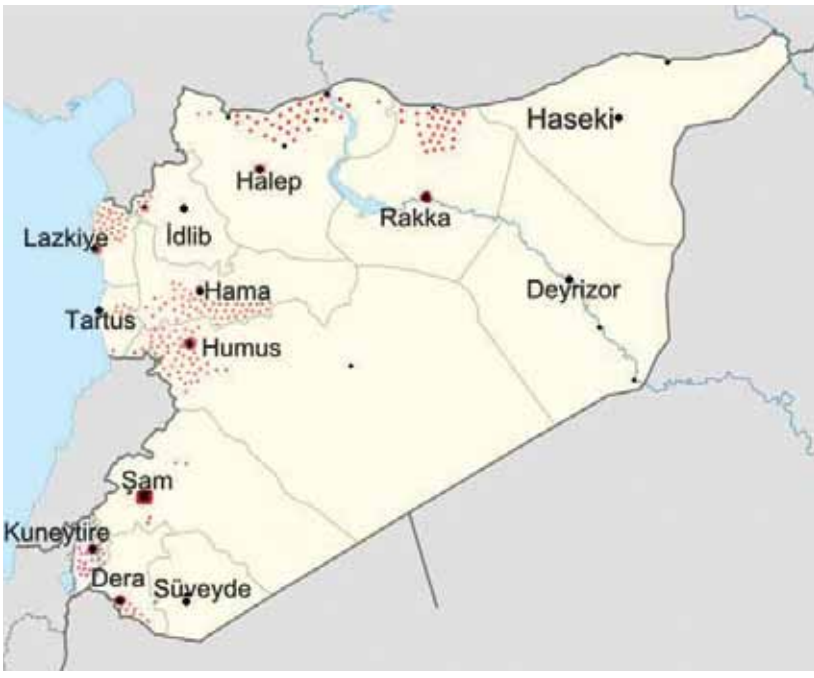
Giriş

Suriye’de 2011 yılının Mart ayı içinde başlayan halk hareketleri uzun yıllardır üstü örtülen yeni toplumsal dinamikleri ortaya çıkarmaya başlamıştır. Dünya ve hatta Türkiye kamuoyunun fazla bilgi sahibi olmadığı ve son zamanlarda Suriye’de değişim sürecinde gündeme gelen topluluklardan biri de Suriye Türkmenleri olmuştur. Suriye Türkmenleri, Suriye’de olası bir yeni siyasal yapılanma sürecinde etkin bir aktör olmak çabası içindedir. Resmi veri olmamakla birlikte Suriye’de 1,5 milyon civarında Türkçe konuşan ve 2 milyona yakın da dilini unutmuş Türkmen yaşamaktadır. Suriye’nin sosyal yapısının heterojen niteliği göz önüne alındığında bu rakam siyasal sürece etkisi bakımından son derece önemli olabilir. Ancak Suriye Türkmenleri uzun yıllar örgütlenememiş olmaları ve Türkiye’den kopuk yaşamış olmaları nedeniyle dillerini ve hatta kimliklerini kaybetme riski ile karşı karşıyadır.

Bu makalenin yazılış amacı, çok fazla bilinmeyen Suriye’de Türkmen varlığı konusunda kapsamlı ve detaylı bir çalışma ortaya koymaktır. Çalışmada yer alan birçok veri Suriye’deki saha çalışmalarına, gözlemlere dayanmaktadır. Yazıda Suriye’de yer alan bütün Türkmen köylerinin listesi sunulmaya çalışılmıştır. Kuşkusuz tespit edilenlerin ötesinde Türkmen yerleşim yerleri mevcuttur. Bunun yanı sıra Türkmen boylarının günümüz Suriye topraklarına ilk yerleşimleri, o tarihten günümüze geçirdikleri evreler ele alınmıştır. Sonuç kısmında ise Suriye’de yaşanan halk ayaklanması Türkmenler açısından değerlendirilmiştir.

1. Suriye Türkmenlerinin Kısa Tarihi

Yakın Doğu’ya Türk göçlerinin başlangıç tarihi net olarak bilinmemektedir. Ancak 7. yüzyıldan itibaren Oğuz boyları akıncılarının Irak ve Suriye’de görünmeye başladığı ve yoğun Türk göçlerinin 10. ve 11. yüzyıllarda gerçekleştiği bilinmektedir. Suriye’ye yerleşen Oğuz boyları iki koldan ilerlemiştir. Birinci kol; Halep, Hama, Humus, ve Şam yöresine yerleşmiştir. Bunlar daha çok Bayat, Avşar, Beğdili, Döğer boyuna mensup oymaklardır. Diğer kol Lazkiye ve Trablusşam istikametinde Ensariye dağlarının batısına yerleşen Türk boylarıdır.¹ Mutasım döneminde Şam ve Mısır’a vali olarak tayin edilen Eşnas el Türki ile beraber bölge daha yoğun olarak Türklerle tanışmaya başlamıştır. Tolunoğulları ile başlayan Türklerin yerleşimi 11. yüzyılda Selçukluların bölgeye gelmesi ile devam etmiştir. Türklerin buraya gelen kolu, Oğuzlar’ın Türkmen olarak anılan kısmıdır. Türk etkinliği Selçuklular’ın bölgeye gelişiyle artmıştır. Özellikle Halep, Lazkiye, Trablusşam ve Asi Irmağı vadisi boyunca Hama, Humus ve Şam bölgesinde yerleşim yoğunluk kazanmıştır. Suriye’nin kuzey bölgeleri, Antakya ve çevresi ise 11. yüzyılda yoğun bir Türk yerleşimine sahne olmuştur. 1064 yılında bölgeye gelen Türkler, Karahanlıların Batı Kolu hükümdarı Tamgaç Han’ın oğlu olan Hanoğlu Harun Bey ve ona bağlı 1000 kadar atlı Oğuz’dur. Bölgeye akınlar gerçekleştiren bir diğer grup ise Alp Arslan’ın komutanlarından Afşin Bey ve Sandak Bey’dir. Bölgeye 1070-71 yıllarında Navakkiye Türkleri gelmiş ve hakimiyet altına alma stratejisi izlenmiştir. Özellikle Anadolu’nun fethi için, Ahlat’tan sonra Halep bir hareket üssü işlevi görmüştür.² 1069-1070 yıllarında ise Kurlu ve Atsız Beyler, Güney Suriye’yi tamamen ele

Suriye'de Türkmenlerin yoğun olarak yaşadıkları yerler.

geçirmiştir. Selçuklu zamanında Sultan Alparslan Halep şehrini Türkmen komutanlardan Ok Oğlu Atsız'a bırakmıştır. Ok Oğlu Atsız Halep şehrini teslim alır almaz Suriye, Lübnan ve Filistin'i Fatimi hakimiyetinden almaya çalışmıştır. Şam'ı kuşatıp fethedemeyince Golan bölgesinde Türkmen boylarını toparlayarak Filistin'e doğru yürümüştür. Filistin'deki Fatimileri bozguna uğratarak Ramle, Tabariye ve Kudüs'ü ele geçirmiştir. Ok Oğlu Atsız idare ettiği Türkmen beyliğinin merkezini Kudüs şehri ilan ederek sonrasında Şam'ı kuşatmıştır. 1076 yılında savaşmaksızın Şam'ı ele geçirmiştir. Bu tarihten itibaren Şam merkez olarak Suriye, Lübnan, Ürdün ve Filistin Ok Oğlu Atsız'ın hakimiyeti altına girmiştir. Bu süreç içinde Türkmen boyları günümüz Suriye topraklarını yurt edinmeye devam etmiştir. Daha sonraki dönemde de Orta Asya, Güney Kafkasya (Azerbaycan) ve Anadolu'dan Suriye'ye Türkmen boyları göçmüştür.³ Nihayet Sultan Melikşah, 1078 yılında Tutuş'a Suriye Selçuklu Devleti'ni kurma emrini vermiştir. Oğuzların Yıva Boyu ile Bayat, Avşar, Begdilli, Döğer ve Üçoklar oymakları Şam ve Halep'e yerleşmiştir. Buradaki Türk boyları, 1096 yılında Haçlı seferleri başladığında Selahattin Eyyubi komutasındaki Müslümanlarla birleşerek Haçlılara karşı bölgeyi savunmuştur.⁴ Selahattin Eyyubi'nin Başkomutanı ve Şam Atabeyi Türk askeri lider Nuriddin Zinki Haçlılara karşı en büyük zaferi kazanan kişiydi.

Zinki Atabey Devletinden sonra Eyyubi Devleti yerini Memluklar (Kölemenogulları)'a bırakmıştır. Suriye, 1260'tan itibaren bir Türk devleti olan Memlukların hakimiyeti altına girmiştir. İdaresi ve askeri gücü Türklerden oluşan bu devlet Suriye'ye yaklaşık 250 sene hakim olmuştur. 1243 yılında Köseadağ Savaşında Moğollara yenilen Türk boyları Halep bölgesine yerleşmiştir. Bu dönemde Suriye'ye gelen Türk çadır sayısının 40.000 olduğu tahmin edilmektedir.⁵ Yavuz Sultan Selim, 1516 yılında Mercidabık'ta Memlukları yenerek bugünkü Suriye topraklarını Osmanlılara bağlamıştır.

1516'dan sonra yönetimi Osmanlı Devleti'ne geçen bölge 1918 yılına kadar kesintisiz olarak 402 yıl boyunca Türklerin hakimiyeti altında kalmıştır. Bu dönemde Suriye'de Türkmen yerleşimi artarak devam etmiş ve bölgede önemli bir Türk nüfusu oluşmuştur.⁶ Osmanlı Devleti zamanında Suriye'de bulunan bazı Arap aşiretlerinin baskısı sonucunda Türkler Anadolu'nun içlerine göç etmeye zorlanmıştır. Ortaya çıkan olumsuz nüfus değişimi Osmanlı Devleti'ni tedbir almaya itmiştir. Aneze Araplarının saldırısını önlemek için Rakka'ya Türk aşiretleri yerleştirilmeye başlanmıştır. Böylece güneydeki Arap saldırılarının önü alınmaya çalışılmıştır.⁷ Bazı Türkmen boylarının bu bölgelere yerleştirilme nedenlerinden biri de isyan etmelerinden dolayı cezalandırma amaçlıdır.

I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Türk idaresine baş kaldıran Şerif Hüseyin ve oğlu Faysal liderliğindeki Araplar, 26 Ekim 1918'de Halep'i ele geçirmiş ancak savaş sonrası Fransa'nın manda yönetimi altına girmişlerdir. Böylece bölgedeki Türk idaresi sona ermiştir. Bütün bu gelişmelere rağmen, Türkiye'nin Suriye'ye olan ilgisi Kurtuluş Savaşı sırasında da devam etmiştir. Bu dönem bölgedeki Türkler için sıkıntılı geçmiştir. Fransa'nın işgal hareketi Arapları Türklerle birlikte hareket etmeye yönlendirmiştir. Osmanlı'nın çekilmesi ile Suriye Türkmenleri milli mücadeleye başlamıştır. Ahmet Nabğalı liderliğindeki Suriye Türkmenleri, Gazi Mustafa Kemal'in de ilgisini çekmiştir. Ancak Nabğalı daha sonra Suriyeli bir ajan tarafından öldürülmüştür. Bu dönemde

Fransız mandası döneminde başlayan ve milliyetçi Arap rejimlerinde süren baskılar sonucu Türkmenler önemli oranda asimile olmuştur. Ancak Ortadoğu’da Tunus’tan başlayıp Suriye’ye kadar esen bağımsızlık rüzgarı Türkmenler arasında Suriye’nin yeni oluşumu içinde etkin bir rol oynama isteği uyandırmıştır.

Fransa işgaline karşı oluşturulan Türkmen çeteleri büyük direniş sergilemiştir. Halep’te Nüveyran Oğuz, Lazkiye’de Suhta Ağa komutasında iki Türkmen çetesi oluşturulmuştur. Bu liderler ve direniş grupları da Gazi Mustafa Kemal’in takdирini kazanmıştır. Nüveyran Oğuz, Fransa yanlısı Elbeyli beylerini Sipahiler Köyünde Kuvay-i Milli Kuvvetleri ile birlikte öldürülmesine karşılık Mayıs 1940 tarihinde Gaziantep’te öldürülmüştür. Silah arkadaşı Kargen Tirken Polat Dişşo ise Halep’in Munbiç ilçesinde Şih Yahya köyünde Fransız askerlerine karşı taarruz esnasında şehit olmuştur. O tarihlerden bu yana söz konusu isimlerin dışında Suriye Türkmenleri henüz lider çıkaramamıştır.

Daha sonraki dönemde Türkiye ile Fransa arasında Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti ve Fransız mandası altındaki Suriye ile imzalanan 20 Ekim 1921 tarihli anlaşmanın 7. maddesi, “Suriye’deki Türkmenlerin resmi dillerinin Türkçe olması ve tüm kültürel sosyal haklarının korunmasını” içermektedir. Dolayısıyla Ankara Anlaşması Suriye Türkmenleri konusunda Türkiye’ye garantörlük vermiştir.

1939’da Hatay’ın Türkiye’ye katılmasıyla yeni bir döneme girilmiştir. 1946’ya kadar Fransa himayesinde kalan Suriye 1958’de Mısır’la birleşip “Birleşik Arap Cumhuriyeti”ni kurmuştur. 3 yıl sonra birlikten ayrılan Suriye 1967 yılında Arap-İsrail savaşında Golan Tepelerini kaybetmiştir. 1970 yılında ülkenin başına geçen Hafız Esad 30 yıl ülkeyi yönetmiştir. Bu zaman içinde Türkiye Suriye komşuluk ilişkileri Soğuk Savaş’ın da etkisiyle gelişmemiş, zaman zaman gergin bir hal almış; su

sorunu, Hatay meselesi ve Suriye’nin PKK’ya verdiği destek bu yıllara damgasını vurmuştur. 1998 yılında imzalanan ve teröre karşı işbirliği öngören Adana Mutabakatı’nın imzalanması ile PKK sorunu ortadan kalmış ve bu tarihten itibaren ilişkiler hızla ilerlemiştir.⁸ Yakınlaşan ilişkiler Suriye Türklerinin konumunu da olumlu yönde etkilemiştir.

2. Günümüzde Suriye Türkmenleri

1906’da yayınlanan Halep Vilayeti Salnamesinde günümüz Suriye coğrafyasında ne kadar Türk’ün yaşadığına ilişkin verilere rastlanmaktadır. Belgede, Halep’te yer alan Türk mahallelerinin adları sayılmaktadır. Halep dışında 350 Türk köyünün varlığı belgede yer almaktadır. Buna göre Halep şehri ve çevresinde 200 bin, Lazkiye bölgesinde 150 bin, Telkere civarında 50 bin, Kuneitra (Golan) bölgesinde 100 bin ve diğer bölgelerde 300 bine yakın Türk yaşamaktadır. Böylece belgeden 20. yüzyılın başlarında Suriye’de 1 milyona yakın Türk’ün yaşadığı anlaşılmaktadır.⁹ Günümüzde Suriye Türkmenlerinin nüfusuna ilişkin resmi veya bilimsel araştırmalara dayalı rakamlar bulunmamaktadır. Son resmi sayıma göre Suriye’nin nüfusu yaklaşık 23 milyondur. Bu nüfus içinde Türkmen nüfusuna ilişkin farklı rakamlar verilmektedir. Suriye Türkmenlerinin ifadelerine göre Türkçe konuşan Türkmen sayısının yaklaşık bir buçuk milyon, Türkçeyi unutmuş Türkmenlerle beraber sayının 3,5 milyon civarında olduğu belirtilmektedir.¹⁰ Dillerini unutmuş olan Türkmenler kimliklerinin bilincinde olmakla birlikte yaşadıkları bölgenin dili, kültürü ile bütünleşmiştir. Ancak Türkmen kimliklerinin bilincindedirler.¹¹ Suriye’de büyük gruplar halinde

Suriye'de oluşacak yeni devlet sisteminde Türkmen kimliğinin ve haklarının yeni anayasa çerçevesinde korunması konusunda destek olunması gerekiyor.

yaşayan Türkmenler, milli benliklerini koruyabildikleri halde küçük gruplar halinde yaşayanlar önemli ölçüde Araplaşmıştır.¹²

Dini yapıya bakıldığında Suriye Türkmenlerinin büyük çoğunluğu Sünni Hanefi mezhebine mensuptur. Çok az sayıda Alevi Türkmen bulunmaktadır.¹³ Suriye Türkmenlerinin konuştukları diller Arapça ve Türkçedir. Türkiye Türkçesine çok yakın bir Türkçe konuşulmaktadır.¹⁴ Suriye Arap Cumhuriyeti'nde azınlık olarak sadece Ermeniler kabul edilmektedir. Diğer topluluklar Suriye Arap vatandaşı olarak kabul edilmektedir. Bu tanımlamadan dolayı yönetim Türkmen ya da diğer toplumlara örgütlenme izni vermemektedir. Bu nedenle Türkmenlerin Türkmen adı altında bir örgütlenmesi bulunmamaktadır.¹⁵

Şam bölgesinde yaşayanlara Şam Türkmeni denirken, Halep ve Rakka bölgesindekilere Halep veya Culap Türkmeni, Lazkiye Türkmenlerine Bayır-Bucak Türkmeni denmektedir. Ülkenin diğer toplulukları tarafından "Türkmenler" olarak adlandırılmaktadır. Suriye'de Beydilli (Kadirli, Araplı, Begmişli, Ulaşlı, Karaşihli, Güneçbayraktar, Gazlı), Elbeyli (Gavurilli, Şahveli, Tırıklı, Tavli, Ferizli, Kara Taşlı, Doğanlı), Barak (Tabur, Kasımlı, Torun, İsalı, Tiryaki, Gökbakan, Mahmutlu), Bayat, Bayındırlı, Budak, Karkin, Karamanlı, Sallur, İsabeğli, Karakeçili, Musabeğli, Aşar, Bayındır, Berilli, Torun, Yörük, İse Beyli, Karamanlı, Şark Evli, Gızıklı, Bozgeyikli Dede, Karakoyunlu, Sincar gibi Türkmen boyları yaşamaktadır. Bu Türkmen boyları ile Anadolu'daki uzantıları olan Türk boyları arasında inanç, gele-

Suriye Türkmenlerinin bugünkü hedefleri, yeni oluşumda haklarının anayasa çerçevesinde korunmasının sağlanmasıdır. Mevut yönetimde Suriye Türkmenlerine örgütlenme hakkı tanınmamaktadır. Ancak yeni durum Suriye Türkmenleri açısından fırsatlar sunmaktadır.

nek ve folklorik pratikler bakımından çok önemli benzerlikler bulunmaktadır.

Suriye’de Türkçe eğitim yapan okullar olmadığı gibi, Türkmenleri bir arada tutan herhangi bir örgütlenme de bulunmamaktadır. Köy ve kasabalarda yaşamaya devam eden Türkmenler kendi aralarında Türkçe konuşmayı sürdürmektedir. Yüksek eğitim yapan Türkmenler’in sayısı çok azdır ve Türkiye’de eğitim alanlar da Suriye’ye geri dönmeyi tercih etmektedir. Türkçe okuyamaz da son derece azdır. Türkçe yayın organları, 1922’den 1937’ye kadar, sürgündeki Refik Halit’in de katkılarıyla çıkan “Doğru Yol” ve “Vahdet” olmuştur. Suriye Türkmenleri, şive ve edebiyatları bakımından Türkiye’nin bir uzantısı gibidir. Suriye’de konuşulan ağız, Hatay bölgesinde konuşulan Türkmen ağızlarının bir devamı niteliğindedir. Hama ve Humus Türkmenlerinin şivesi eski Osmanlı diline son derece yakındır.

Suriye Türkmenlerinin ekonomik faaliyetlerine bakıldığında, Halep Türkmenlerinin genellikle tarım ve ayakkabı sanayisi ile geçimlerini sağladıkları görülmektedir. Lazkiye ve Tartus Türkmenleri narenciye ve ormancılıkla meşgul olurken Hama ve Humus Türkmenleri hayvancılık ve tarımla uğraşmaktadırlar. Şam’da yaşayan Türkmenler memurluk ve serbest meslek, Rakka ve Dera’da ise tarım başlıca gelir kaynağıdır.

Suriye Türkmenleri günümüzde Şam, Halep, Humus, Lazkiye, Hama, Kuneytra, Tartus, Rakka, Idlib ve Dera vilayetlerinde yaşamaktadır. Bundan sonraki bölümde sıralanan bölgelerde yaşayan Türkmenler hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

2.1. Şam Türkmenleri

Şam’da farklı geçmişe sahip üç ayrı Türkmen topluluğu bulunmaktadır. Birincisi Osmanlı döneminden kalmış zengin Türkmen ailelerdir. İkincisi Golan Tepeleri’nin İsrail tarafından işgal edilmesinin ardından bölgeden göç etmek zorunda kalarak Şam’a yerleşen Türkmenlerdir. Üçüncü grup ise Türkiye’de cumhuriyet devrimleri sırasında Türkiye’den Suriye’ye göç eden Türkmenlerdir.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında hayata geçirilen devrimleri kabul etmeyen ve Anadolu’da yaşayan bazı Türkler Şam şehrine göç etmiştir. Sayıların net olmamakla birlikte bu şekilde on bin civarında Türk Şam’a gitmiştir. Bu topluluk şu an Şam’ı çevreleyen Kassiyun dağ eteklerinde Muhacirun mahallesinde oturmaktadır. Muhyiddin Arabi’nin türbesinin etrafında yoğunlaşan bu yerleşim birimi Suriye’de “Türk Mahallesi” olarak bilinmektedir.¹⁶ Bunun yanı sıra Şam’ın Mesekin Berze, Muhayyem, Hacer Esved, Kadem, İşşil Verver ve Cobar Hırmallı mahallelerinde yaşamaktadırlar. Şehir merkezinde yaşayan Türkmen asıllı aileler Araplaşmıştır.

Bunun yanı sıra Osmanlı döneminden kalan toprak sahipleri ve zengin tüccar Türk aileler bulunmaktadır. Bu topluluk Türklüklerini unutmamış olmasına rağmen Türkçeyi unutmuş ve devletle yakın ilişkiler geliştirmiştir.¹⁷ Şam ili şehir merkezinde Araplaşmış Türkmen asıllı ailelerden bazıları şu şekildedir: Ağrıbuş, Akbıyık, Aclıkın, İlçi, İbiş, Bereket, Bizim, Boğa (El-Hüseyni), Begdaş, Beyazid, Beytar, Terzi, Şeybani, Tillü, Temirağa, Türkmeni Tarakçı, Demir, Kaleci, Keçeci, Cebe-

Türkmenler hali hazırda muhalif hareketlerin içinde yer almaktadır. Suriye genelinde Mart 2011 tarihinden Ekim 2011'e kadar 250'den fazla Türkmen hayatını kaybetmiştir. Ayrıca yüzlerce kayıp ve tutuklu Türkmen bulunmaktadır. Lübnan sınırındaki iki Türkmen köyü ayaklandıkları gerekçesiyle bombalanmıştır.

ci, Çuhadar, Çolak, Hani, Hoca, Hurdacı, Dalati, Dardari, Dergil, Duhman, Deveci, Rahavancı, Zirkli, Zeki, Zengi, Serdest, Sakati, Sultan, Trabzonlu, İzmirli, Antepi, Urfalı, Mardinli, Tokatlı, Erzurumlu, İstanbullu, Moralı, Şerbeci, Şerbetci, Şemdinağa, Sarıcalı, Karabatak, Gençosman, Gencyusufpaşa, Sabbağ, Susu, Tavlu, Abid, Abacı, Arabikatibi, Attar, Itri, Azim, Azme, Kabbani (Akbiyik dalı), Katlan, Kaşlan, Kassab, Kaltacı, Kuvvetli, Kapıkolu (Kolu), Mahmalcı, Merdembeğ, Malas, Malatyalı, Nakişbendi, Uzun, Keleş, Buhari, Buharalı, Dağıstani, Dokmak, İmadi, Muradi, Biyk, Silo, Kem almaz, Kerkütlü, Basmacı, Kerküklü.

Şam'ın kırsalında da az sayıda Türkmen yaşamaktadır.

Tablo – 1 Şam'a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Şam	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Bily	Bily
Rihayba	Rihaybeh
Kaldun	Marah
Hatit Türkmen	Hatit Türkmen

2.2. Halep Türkmenleri

Halep, Anadolu'dan daha önce Türkleşen bir şehir olmuştur. 1906 yılında yayımlanmış olan Halep Vilayeti Salnamesi'nde yer alan Türkçe mahalle isimleri şunlardır: Hamidiye, Aziziye, Selimiye, Akyol, Altunboğaz, Oğulbey, Badın-

cık, Balıbulgur, Tatarlar, Karaman, Çukurcuk, Çukurkeşal, Hamzabey, Hensebil, Haraphan, Şakırağa, Şahinbey, Saçlıhan, Farfara, Kazasker, Kilise, Küçükkilise, Mahmutbey, Müstadembey, Harundere, Almacı.

Günümüzde de Halep şehrinde çok sayıda Türkmen yaşamaktadır. Halep halen, birçok Türk mimari ve sanat eserinin bulunduğu ve sokaklarında Türkçenin konuşulduğu bir şehirdir. Bölge nüfus, kültür yapısı itibarıyla Güneydoğu Anadolu bölgesinin devamı niteliğindedir. Şehir merkezinde Hüllük, Kadı Asker, Hayderiyye ve Eşrefiyye önemli Türkmen mahalleleridir. Şehir merkezinde bulunan mahallelere ilaveten; Kurdağı, Azez, Bab, Münbiç, Carablus Kazalarında olmak üzere Halep Bölgesinde toplam 145 Türkmen köyü mevcuttur.

Halep şehir merkezinde bulunan ve boy yapısını kaybetmiş Türkmen kökenli ailelerden bazıları şunlardır: Şahbender, Ataşoğlu, Muderrıs, Basmacı, Kethuda, kahya, Ağa, Paşa, Sallur, Çelebi, Zıkırt, Silo, Garkinavi, Türkmeni, Utri, Delati, Kerküklü, Hıbbu, Bazarbaşı, Dellalbaşı, İzmirli, kerzün, Bekir, El beli, Kevakibi, Mahli, Barak, Gillo , Deymuk, Reşit, Aebo ,Esvad , Şekşuk, Milla, Yeğen, Ataşoğlu, Kahya, Basmacı, El Türk, Sayıslı, Kör, Sarı, Sarı güzel, Bölükbaşı, Eşki, Nesimi, Haydar, Biriçikli, Mamo, Dışso, Beydilli, Tokuz, Mertdilli, Maraşlı, Sasile, Hoca, koca, Hazuri, Kemalmaz, Altıncı, Katırcı, Kilisli, Derde, Dudık, Bekir, Şekşuk, Milla, Çavuş, El Esvat, Yoz Katlı, Kayyali.

Tablo – 2 Halep'e Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Halep	İlçe: El Bab
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Çobanbey	El Rai
Kalkım	El Nahda
Ufuk	El Vakıf
Doyuran	El Toyran
Edebet	Hadabat
Alıcı	Tel Atiya
Mazıcı	El Amiriye
Sekizler	El Musemmene
Paltacık	El Zahra
Hava Hüyük	Tel Hava
Haji Köse	Haj Köse
Öküz Öldüren	El Verde
Aşnenin Harabası	Mazrat Haj Vali
Başköy	Kıbbesin
Buzluca	Selce
Tililih	Tililih
Babı Leylim	Bab Leymun
Juppın	Juppın
kocalı	El Misene
Memilli	Um El Sedeye
Zılıf	Zuluf
Kersenli	El kersenli
Ayyaşa	El Ayyaşa
Halil Oğlu	El Haliliye
Haji Veli	Haj Vali
Çörtlen Hüyük	Tel Mizab
Taş Kapı	Bab El Hacar
Halsa	halisa
Arapçordik	El Eyubiye
Askerin Harabesi	Hirbit Asker
Sinsile	Sinsile
Mulla Yakup	Şih Yakup
Boğaz	Boğaz
Bizeaa	Bizeaa
Sandı	Sendi
Kabaren	El Eseriyye

İl: Halep	İlçe: Carabulus
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Cerablus Merkez (Belli bir sayıda Türkmen)	Cerablus Merkez
Balabay	Balabay
Balban	Balban

Çemil	Çemil
Zügara	Zügara
Kantara	Kantara
Belva	Selva
Yağmacı	El Mugira
Arap Aziz	Arap Ezze
Gındıra	Gındıra
Boz Hüyük	Tel Ağbar
Zugara	Tel Cimel
Gubba	Gubut Türkmen
Haydar Başa	Haydar Başa
Eyn Dedet	Eyn Dedet
Debis	Debis
Kanlı kuyu	Cubul Dem
Kadılar	El Kadi
Şehit Mirze	Mirza Şehit
Kurucu Hüyük	Tel Kebir
Doğu Avşar Ocağı	El Avşariye El Şakiyye
Um Rosetahtani	Um Rosetahtani
Amarine	Amarine
Daş Atan	Daş Atan
Tel Şeir	Tel Şeir
Dügünük	Dügünük
Taşlı Hüyük	Tel Hacar
Beliz	Bilis
Sipahiler	El Vursen
Yıldız	El Nicme
Gındırıya	El Gındırıya
Zirbe	Zirbe
Kullu	El Kuliya
Nabgah	Nabgah
Dendel Oğlu	Dendel Oğlu
Yusuf Bey	Yusuf Bey
Avşariyye	Avşariyye
Kara Göz	Eyn El Suvde
Taflı	Taflı
Kerpiçli	Tel Ali
Gavur Elli	Gendure

İl: Halep	İlçe: Munbiç
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Batı Avşar Ocağı	El Avşariye El Garbiyye
Beş Çurın	Beş Çurın
Ağ Taş	Hacar El Abyad
Bir Hillo	Bir Hillo
Cute	Cute

Hayye Sagir	Hayye Sagir
Hirfen	Hirfen
Gazzeviyye	Gazzeviyye
Mugiret	Mugiret
Şefir	Şefir
Camus Veren	El Camusiyye
Cubbul Arus	Cubbul Arus
Cubbul Kader	Cubbul Kader
Hammem Sagir	Hammem Sagir
Hayye Kabir	Hayye Kabir
Taffal	Taffal
Kabir İmo	Kabir İmo
Boz Geyikli	Boz Geyikli

İl: Halep	İlçe: Azaz
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Kefer Neye	Kefer Neye
Kefer Şuş	Kefer Şuş
Barak Atlı	Baragite
Elbil	Elbil
Kara Köprü	Kara Köprü
Tel Ar	Tel Ar
Çekkeh	Çekkeh
Harcele	Harcele
Raeil	Raeil
Muarin	Muarin
Saman Dere	Sandara
İğde	Zeyzefun
Şiferin	Şiferin
Tel Şeir	Tel Şeir
Kefer Kan	Kefer Kan
Cine	Cine Eterib
Mearit Artig	Mearit Artig
Telelin	Telelin
Kara Mezer	Kara Mezer
Şemmerin	Şemmerin
Sucu	El Selama
Muarrast El Hatib	Muarrast El Hatib
Dudiyen	Dudiyen
Yeni Yapan	Yeni Yapan
Delha	Delea
Türkmen Bareh	Türkmen Bareh
Uveylin	Uveylin
Havar	Havar Kılıs
Gidriş	Gidriş
Cans	Cans

Migidin	Migidin
Bahvarta	Bahvarta
Meryemin	Meryemin

İl: Halep	İlçe: Afrin
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Çeleme	Çeleme
İki dam	İki dam
Muarrata	Muarrata

İl: Halep	İlçe: Ayn Arab (Arap Pınarı)
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Göbek Heyyele	Heyyele
Görük	Görük

2.3. Humus Türkmenleri

Humus'ta çok sık kullanılan bir atasözüne göre; "Humus'ta kim derse ben Türkmen değilim aslında o Humuslu değildir." Arap tarihçisi Bin el Esir'e göre, 11. yüzyılda Humus'ta büyük bir deprem yaşanmış ve şehri yeniden inşa edenler Türkmenler olmuştur. Ancak günümüzde Humus'ta yaşayan birçok Türkmen Araplaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu devrinde Humus ve Hama'ya yerleştirilen oymaklar şu şekildedir: Kara Avşar, İnallu, Döğer Oğlanı, Hama Değeri Mustafa Kethüda, Hama Düğeri Tabi-i Derviş Kethüda, Şam Beğmişlüsü, Hücetlü, Kapuüşak, Eymir-i Dünderlu, Çozlu Çerkezoğulları, İdris Kethüdaya tabi Abalu, Tokuz han Harbendelüsü, Kara Tohtemürlü, Köse Kethüdaya bağlı Şerefli, Uşak obası, Beşiroğulları obası, Eymir-i Sincarlu, Bozlu, Ebu Derda'ya bağlı olan Bozlu, Tohtemür-lüsü, Salur (Sellüriyye) Türkmenleri, Dindaşoğlu İsmail Bozulus'a bağlı olan Genceli Avşarı, Kızıl Ali, Danişmendlü'ye tabi Kara Halil.

Humus şehir merkezinde yaşayan Türkmen asıllı aileler ise şunlardır: Atası, Hüseyini, Vafai, El Reyis, Türkmeni, Cansız, Delati, Şişekli, Küvetli, Osman, Eşekli, Bayırlı, Şehirli, Dukanci, El Su-fi, Ataaı, Tuzuklu, Delati, El Şimali, Kiriai, Assaf, Kundakçı, El Satlı, El Türk, El Şerefli, Şemsi Pa-şa, El Amin, Bali, Kahya, Kihya, Nekdeli, Mamiş, Mahli, Haznadar, Kyşi, El Terzi, Ramdun, Hamiş,

Bazarbaşı, Dendeşi, Şehirli, Belhus, Dükkancı, Abulleben, Sallur, Kassap, Barak, Acioğlan, Nebo, Abduldeyim, Hoca, Küvetli, Amran, Kehi, Deli Osman, Sevadiye, Küçük, Huvçuk, El Umar, Sufi, Bekir, Hazzüri, Eço, Mıhı, Uyun El Sud, Torun, Osman, Garut, Mahmut, Kaddi, Torun, El Bakrasi, El Emin, Balli Sufi, Hamiş, Çuhadar, Cansız, Çelebi, Hüsemi, Atmaz, Sivaslı, Ahras, El Hulu, Sırıea, Milla, Taş, Satli.

Tablo – 3 Humus'a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Humus	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Tensin	Tensin
El Kacer	El Gırnata
Kisin	Kisin
Hazur	Hazur
Arcun	Arcun
Kala	Burç kayı
Hırbit Sude	Hırbit Sude
Telbise	Telbise
Rebiea	Rebiea
Kefer Nen	Kefer Nen
El Hüseyniye	El Hüseyniye
Cusey	Cusey
Hulih	Hulih
Hırbit El Tine	Hırbit El Tine
Teldu	Teldu
Hubub El Rih	Hubub El Rih
Mesel Hule	Mesel Hule
Ganto	Ganto
Umulkasab	Umulkasab
Zare	El Zare
Hasirciye	Hasirciye
Muhtariye	Muhtariye
Şabeniye	Şabeniye
Zafereni	Zafereni
Nizariye	Nizariye
Harit Türkmen	Harit Türkmen
Hasırcık	-
Düğerli	El Dukeryye
El kırad Dasniye	El kırad Dasniye
Kinyit El Asi	Kinyit El Asi
Kara hılı	Akrab
Umulkasab	Umulkasab
Dar El kebir	Dar El kebir

Sinisol	Sinisol
Gızhıl	Gızhıl
Semekiyet	semmekiyet
Semalil	Semalil
Cubeb El Zeyit	Cubeb El Zeyit
Nizariye	Nizariye
Fırklus	Fırklus
Sabuniye	Sabuniye
Bıdede	Bıdede
Sayid	Sayid
Meşrue Geneye	Meşrue Geneye
Baruha	Baruha
Resım Bağıl	Resım Bağıl
Tel Keleh	Tel Keleh
Haret	Haret
Baruha	Baruha
Tirmali	Tirmali
Zimemir	Zimemir
Cusi	Cusi
Gacer garbi	Mercıl Kıt
Tel Kalah	Tel Kalah
Kurtman	-

2.4. Bayır – Bucak (Lazkiye) Türkmenleri

Bayır – Bucak, Hatay sınırlarından başlayıp Lazkiye sınırlarına kadar uzanan 60 km kadar derinlikte coğrafi yapısı itibari ile Amanos Dağları'nın devamı olan bölgenin adıdır. Hatay'ın Yayladağı ilçesi dahil olmak üzere Lazkiye'ye kadar uzanan bölgede tamamıyla Bayır – Bucak Türkmenleri yaşamaktadır. Bayır – Bucak Türkmenleri, Karamanoğlu Türkmenlerinden olup Osmanlı döneminde İç Anadolu ve Akdeniz bölgelerinden getirilip yerleştirilmiştir.¹⁸ Suriye'nin Akdeniz kıyılarında, başta Lazkiye şehir merkezindeki Ali Cemmel Haresi (Türkmen Mahallesi) olmak üzere Basit, Bayır, Kesap nahiye ve köylerinde yaşamaktadırlar. Türkmen köylerinin arasında Arap köyü bulunmamaktadır. Bayır – Bucak Türkmenleri çoğunlukla çiftçilik, rençperlik ve tarımla uğraşmaktadır.¹⁹

Lazkiye'deki Türkmen yerleşim yerleri; Bayır, Bucak, Burç İslam ve Sılayip Türkmen Beldelelerinin yanı sıra aşağıdaki köylerden oluşmaktadır.

Tablo – 4 Lazkiye'ye Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Lazkiye	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Gebelli	Gebelli
Şeren	Hılva
Gülcük	El Dura
Salır	Salır
Cüb	Cüb
Yukarı Karamanlı	-
Murutly	Murutly
Çemeren	Şahrura
İsa Pinar	-
Dervişen	-
Kara Bacak	Sude
Kepir	El Kabir
Yamadi	Yamama
Nisbin	Nisbin
Gantara	Gantara
Günyeli	Günyeli
Hamitli	-
Sılayıp Türkmen	Sılayıp Türkmen
Katsal Maaf	Katsal Maaf
Turunç	Umul Tuyur
Avanlı	Beit Avan
Yukarı Almalı	Tıfahiye Foganiye
Mılla Mahmutlu	El Mahmudiye
Fakih Hasan	Şih Hasan
Dağdağan	Dağdağan
Ferizli	Beit Feres
Kaymaz	Kaymaz
Keseçik	El Halidiye
Keren Gül	El Berki
Yumurcak	-
Kesecik	-
Saldıran	Saldıran
Ayuşlu	-
Rabiya	Rabiya
Gök Dağ	El Hadrae
Çanlı	Gameme
Akça Bayır	Akça Bayır
Cüb Torus	Cüb Torus
Aşağı Karamanlı	-

Rihaniyye	Rihaniyye
Kabaklı	Kabaklı
İse Beyli	İseviyye
Çükürçak	El Vadi
Aplaklı	Beit Aplak
Kelez	Kelez
Çardaklı	Beit Çardak
Yümüçak	Yümüçak
Gıbrıh	Ravda
Ümmetli	-
Baldırlı	-
Burç İslam	Burç İslam
Türkmenli	El Temime
Zinzif	Zinzif
Mıllıklı	Beit Mıllık
Aşağı Almalı	Tıfahiye Tahtaniye
Bedruse	Bedrusiye
Saray	Saray
Keşiş	El Gasseniyye
Çamırlı	Rihan
Çirit Ali	Şekiriye
Fakılı	Beit Vali
Meydançık	-
Gülcak	-
Çalkamalı	-
Kalabah	Kalabah
Filik	Filik

2.5. Hama Türkmenleri

Suriye'nin Hama şehri ve köylerinde önemli sayıda Türkmen yaşamaktadır. Bu topluluklar Humus Türkmenlerinin uzantısıdır. Şehir merkezinde yaşayan Türkmenler Araplaşmıştır. Köylerinde Türkmençe konuşulmaya devam edilmektedir.

Hama şehir merkezinde yaşayan Türkmen asıllı bazı aileler şunlardır: El Ezam, El Asam, El Şarabi, El Sadi, Çiçekli, Gizi, Masarci, Saraç, Uzun, Koçen, Kavut, Gıbış, Koçek, Goca, Hurşid, Erşid, Kundakçı, El Bek, Kocak, Torun, Kasım, Muhammet, Osman, Recep, Paşa, Deli, Akballıya, Ağa, Tınış, Türkmeni.

Tablo – 5 Hama'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Hama	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Tirimis	Tirimis
Hırbinefsih	Hırbinefsih
Caciyeh	Caciyeh
Circisi	Circisi
Tıllıf	Tıllıf
Hilleh	Hilleh
Dir Firdis	Dir Firdis
Aşık Ali	Aşık Ali

İl: Hama		İlçe: Selemiyeh
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi	
Muharam Tatani	Muharam Tatani	
Osmaniye	Osmaniye	
Uveir	Uveir	
Tel Sinan	Tel Sinan	
Tel Hasan Paşa	Tel Hasan Paşa	
Kuputulhat	Kuputulhat	
Ayin El Nısır	Ayin El Nısır	

İl: Hama		İlçe: Misyaf
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi	
Beyyada	Beyyada	
Huveir Türkmen	Huveir Türkmen	
Ayin Debiş	Ayin Debiş	
Hırmil	Hırmil	
El Beydae	El Beydae	
Beit Nater	Beit Nater	
Beit Aslan	Beit Aslan	
Gartman	Gartman	

2.6. Golan (Kuneytra) Türkmenleri

11 ve 12. yüzyılda Golan Tepeleri Müslümanlar ile Haçlılar arasındaki cephe bölgesi olmuştur. Bölge taraflar arasındaki en önemli savaflara sahne olmuş ve bu nedenle uzun yıllar yerleşik hayat olmamıştır. Türkmenler Selçuklu döneminde bu bölgeye yerleşmeye başlamıştır. Türkmenler, Golan Tepeleri'nin bölgenin en verimli arazilerine, birçok akarsu ve diğer su kaynaklarına sahip olduğunu gördükten sonra göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçmiştir.²⁰

Golan Tepeleri şu anda Suriye'nin güney batısında yer alan ve halen İsrail işgali altında bulunan bir bölgedir. Golan'ın etnik yapısına bakıldığında bölge nüfusunu Türkmenlerin yanı sıra Arap ve Çerkezlerin oluşturduğu görülmektedir. 1999 tarihinde yapılan nüfus sayımına göre bölgenin nüfusu 400 bin kişidir. Bu tarihte Türkmenlerin sayısı 100 bin civarındaydı. Yani Türkmenler Golan nüfusunun %25'ini oluşturmaktaydı. Golan'da toplam 20 Türkmen köyü bulunmaktaydı. 1967 Altı Gün Savaşı sonrasında İsrail işgaline giren bölgedeki tüm topluluklar göçe zorlanmıştır. Halen Suriye'de Golan'dan çıkarılmış 40 bin civarında Türkmen yaşamaktadır. Bu topluluğun bir kısmı Şam merkez geri kalan kısmı da Şam vilayetinin kırsal bölgelerine ve bir kısmı da Humus, Halep illerine yerleşmiştir.²¹

Golan'da İsrail tarafından işgal edilmiş Türkmen köylerinden bazıları şunlardır: Hafr, Rezzaniye, Mugayyir, Kefer Nafak, Ayn Sümsüm, Bobya, Kadiriye, Ahmediye, Gaziniye, Kafar, Ayn Kurra, Murayyun, Ayn Ayişe, Cevize, Sindiyaana, Allika, Ayn Alak, Hüseyniye. Tamamı Türkmen bu köylerin yanı sıra Cuveyz gibi Çerkesler beraber Türkmenlerin birlikte yaşadığı birkaç köy daha bulunmaktadır.²²

Tablo – 6 Kuneytra'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları (İşgal altındaki Golan Tepeleri'ndeki Türkmenler çoğunlukla Şam'a göç etmiş durumdadır)

İl: Kuneytra (İşgal altındaki Golan Tepelerinde yaşayan Türkmenlerin büyük çoğunluğu Şam şehrine göç etmiştir)	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Eyn Ayşe	Eyn Ayşe
El Rizeniye	El Rizeniye
Sindiyaana El Cedide	Sindiyaana El Cedide
Eyn El Sumsum	Eyn El Sumsum
Eyn El Alak	Eyn El Alak
Kefer Nefah	Kefer Nefah
Hafar	Hafar
El Dababiyye	El Dababiyye
El Hışniyye	El Hışniyye
Eyn Zivan	Eyn Zivan
El Kadiriye	El Kadiriye
El Sindiyaana	El Sindiyaana

Eyn EL Kara	Eyn EL Kara
El Elika	El Elika
El Ahmediye	El Ahmediye
El Mugir	El Mugir
El Hüseyniye	El Hüseyniye
Cuveize	Cuveize
Mumsiye	El Gasseniyye
Medinit El Bas	Medinit El Bas

2.7. Tartus Türkmenleri

Tartus, Osmanlı döneminde Türkmenlerin yerleştirildiği bölgelerden biridir. Daha çok vilayetin kırsalında yaşamaktadırlar. Tartus kırsalındaki Türkmen köyleri şu şekildedir.

Tablo – 7 Tartus'a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Tartus	İlçe: Safite
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Zok Türkmen	Mitras
Bisitin	Bisitin
Beit Ahmet Fenus	Beit Ahmet Fenus

2.8. Rakka Türkmenleri

Osmanlı döneminde; Rakka veya Budak adı ile bilinen bölgeye ve Halep ile Rakka arasında yer alan Gulap isimli yerleşim yerine çok sayıda Türkmen boyu yerleştirilmiştir. Özellikle 1679 yılında İskan Beyi Feriz Bey komutasında Sivas, Yozgat ve Kahramanmaraş bölgelerinden çok sayıda Türkmen boyu getirilmiştir. Bugün Rakka ili sınırları içinde il merkezinden Türkiye sınırına kadar olan bölgede Türkmen yerleşimi bulunmaktadır. Bu Türkmenler Dulkadiroğulları Devletini kuran Türkmen beylerinin torunlarıdır.

Tablo – 8 Rakka'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Rakka	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Tel Hamam	Tel Hamam
Hamam Türkmen Garbi	Hamam Türkmen Garbi
Menara	Menara

Menera	Menera
Rucim El Cahaş	Rucim El Cahaş
Doğaniye	Doğaniye
Tel Mendo	Tel Mendo
Kantara	Kantara
Yargoy	Yargoy
El Vasita	El Vasita
Cubul Arus	Cubul Arus
Hamam Türkmen Şarki	Hamam Türkmen Şarki
Zeybagiye	Zeybagiye
Demeşliye	Demeşliye
Belva	Belva
El Azize	El Azize
Biratvan	Biratvan
Sırt	Sırt
Tel Fendir	Tel Fendir
Suluk	suluk
Hırbit Zirih	Hırbit Zirih

2.9. Idlib Türkmenleri

Idlib'in Cisir Şugur ilçesinde, şehir merkezinde yer alan Türkmen semtinde ve vilayetin kırsalında Türkmenler yaşamaktadır. Idlib Türkmenleri Reyhanlı Türkmenlerinin uzantısıdır.

Tablo – 9 Idlib'e Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Idlib	İlçe: Cisir Şugur
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Vericine	Adneniye
Kesir İde	Sukkeriye
Heyte	Heyte
-	Selhap
Mended	Mended

2.10. Dera Türkmenleri

Türkmenler Dera'ya Osmanlı döneminde Haç yolunun güvenliğini sağlamak amacıyla yerleştirilmiştir. Uzantıları Ürdün'ün içlerine kadar gitmektedir. Ürdün'de de Dera Türkmenlerinin devamı olan yerleşik Türkmen köyleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Dera şehir merkezinde Türkmenler bulunmaktadır. Dera Türkmenlerinin büyük çoğunluğu Araplaşmıştır.

Halk hareketine karşı Kaddafi'yle aynı metotlara başvuran Esad rejimi, her gün onlarca Suriyeliyi katlediyor.

Tablo – 10 Dera'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Dera (Dera'da sadece Türkmenlerin yaşadığı yerleşim birimi bulunmamaktadır. Diğer topluluklarla beraber yaşamaktadırlar)	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
El Hara	El Hara
Neva	Neva
Şih Miskin	Şih Miskin
El Sahva	El Sahva
El Cize	El Cize
Balay	Balay
Barak	Barak
Mearaba	Mearaba
El Hirak	El Hirak
El Gariye	El Gariye
Inhil	Inhil
Maraba	Maraba
Bursa	Bursa

Sonuç Yerine: Suriye'de Halk Ayaklanması ve Türkmenler

Türkmenler Suriye'de çok geniş bir coğrafyaya dağılmış durumdadır. Bu nüfusa rağmen Türk-

menlerin bugün Suriye siyasetinde yer almamalarının nedeni yıllardan beri baskı altında yaşamış olmalarıdır. İç bölgelerde ve kırsal kesimlerde yaşayanlar, Türkmen'in ne anlama geldiğini bilmemektedir. Bu kendi kültüründen, tarihinden koparılmanın sonucu gerçekleşmiştir. Fransız mandası döneminde başlayan ve sonrasında da devam eden politikalar sonucu Türkmenler önemli oranda asimile olmuştur. Ancak Ortadoğu'da Tunus'tan başlayıp Suriye'ye kadar esen bağımsızlık rüzgarı Türkmenler arasında Suriye'nin yeni oluşumu içinde etkin bir rol oynama isteği uyandırmıştır.

Suriye Türkmenlerinin bugünkü hedefleri, yeni oluşumda haklarının anayasa çerçevesinde korunmasının sağlanmasıdır. Mevut yönetimde Suriye Türkmenlerine örgütlenme hakkı tanınmaktadır. Ancak yeni durum Suriye Türkmenleri açısından fırsatlar sunmaktadır. Suriye'de devrimin başarıya ulaşması durumunda sivil demokratik bir siyasal sistem ortaya çıkabilir. Bu ortam içinde Suriye Türkmenlerinin en büyük beklentisi, yeni anayasada Suriye halkını oluşturan unsurlardan biri olarak yer almaktır. Bunun

yanı sıra anadilde eğitim ve diğer sosyal, kültürel hakların verilmesini talep etmektedirler. Esasen bu talepler Türkiye ve Suriye arasında 20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan Ankara anlaşmasında yer almaktadır. Dolayısıyla bu konu Türkiye'nin tarihi sorumluluğudur.

Türkmenler hali hazırda muhalif hareketlerin içinde yer almaktadır. Suriye genelinde Mart 2011 tarihinden Kasım 2011'e kadar 300 civarında Türkmen hayatını kaybetmiştir. Ayrıca yüzlerce kayıp ve tutuklu Türkmen bulunmaktadır. Lübnan sınırındaki iki Türkmen köyü ayaklandıkları gerekçesiyle bombalanmıştır. Gelinek noktasında, rejim ve halk arasında barış yolunun kalmadığını görülmektedir. Suriye halkı ve öze-

linde Türkmenler bu ortam içinde Türkiye'den etkin bir rol beklemektedir. Batı ülkeleri ve İran'a karşı duyulmayan güven Türkiye'ye karşı duyulmaktadır. Türkiye'nin yapmış olduğu açıklamalar Suriye halkını çok etkilemektedir. Bazı bölgelerde yapılan halk gösterilerinde Araplar tarafından çok sayıda Türk bayrağı asılmakta ve Türkçe pankartlar bulunmaktadır. Ancak şu ana kadarki tepki yetersiz bulunmaktadır. Türkmenler, Türkiye'nin Suriye'yi ve Türkmenleri dünya gündemine taşımamasını beklemektedir. Suriye'de oluşacak yeni devlet sisteminde Türkmen kimliğinin ve haklarının yeni anayasa çerçevesinde korunması konusunda destek olunması gerekmektedir ancak şu ana kadar Türkmenler için henüz somut adım atılmamıştır.

0

DİPNOTLAR

- 1 Fatih Kirişcioğlu, "Suriye Türkleri", *Avrasya Dosyası*, Cilt 2, Sayı 3, Ankara, Sonbahar 1995.
- 2 Ali Sevim, *Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.
- 3 Muhammet Hayır Aid, *Golan'da Türkmen Aşretleri*.
- 4 Fatih Kirişcioğlu, "Suriye Türkleri", *Avrasya Dosyası*, Cilt 2, Sayı 3, Ankara, Sonbahar 1995.
- 5 Ömer Osman Umar, *Türkiye Suriye İlişkileri (1918-1940)*, Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi Yayınları, Elazığ, 2003.
- 6 Hülya Arslan Erol, "Suriye Colan (Golan) Türkmenleri Ağzı", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 4, Aralık 2009.
- 7 Mustafa Öztürk, "Antakya ve Çevresinde Aşiretlerin İskânı", *I.Hatay Tarih ve Folklor Sempozyumu*, 3-7, Antakya, 1992.
- 8 Aziz Koluman, Oytun Orhan; "Türkiye-Suriye İlişkileri", *Stratejik Analiz*, Sayı 44, Aralık 2003.
- 9 Ali Şamil, "Golan Türkmenlerinin Kaderi", *21. Yüzyılda Türk Dünyası Jeopolitiği*, Derleyenler: Ümit Özdağ, Yaşar Kalafat, Mehmet Seyfettin Erol; ASAM Yayınları, Ankara, 2003.
- 10 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 11 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 12 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 13 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 14 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 15 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 16 M.Yaşar Durukan, "Sakıncalı Türkler: Ankara'ya söyleyin bizi vatandaş yapsınlar", *Aksiyon*, Sayı: 480, 16 Şubat 2004.
- 17 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 18 Bayır-Bucak Türkmenleri hakkında daha geniş bilgi için bkz.: Yaşar Kalafat, *Karşılaştırmalı Bayır — Bucak Türkmen Halk İnançları*, Bayır-Bucak Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara, 1996.
- 19 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 20 Muhammet Hayır Aid, *Golan'da Türkmen Aşretleri*.
- 21 Hülya Arslan Erol, "Suriye Colan (Golan) Türkmenleri Ağzı", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 4, Aralık 2009.
- 22 Ali Şamil, "Golan Türkmenlerinin Kaderi", *21. Yüzyılda Türk Dünyası Jeopolitiği*, Derleyenler: Ümit Özdağ, Yaşar Kalafat, Mehmet Seyfettin Erol; ASAM Yayınları, Ankara, 2003.